

15. jun. 1845

FAKTA

Dato:

15. jun. 1845

Sidetæl:

Dagbog E, side 35-39

Dagbogens placering:

Den kgl. Kobberstiksamling, inv.nr.

KKS19996

Trykt udgave:

Bjarne Jørnæs (red.): Johan Thomas

Lundbye. Rejsedagbøger 1845-1846,

Statens Museum for Kunst 1976, s.

37-39; Jesper Svenningsen (red.):

Seks år af et liv. Johan Thomas

Lundbye – Dagbøger om tro, skæbne,

kunst og kærlighed, København 2018,

s. 287-289

TRANSSKRIFTION

Søndag 15 Juny Coeln

O! Jeg har forslugt mig paa Coeln idag; hvor skal jeg dog finde Rede i Alt det, jeg har seet. Ja, da det er nødvendigt at holde sig til Noget, da man ikke kan have Alt, saa vil jeg her ogsaa kun notere, hvad der især har interesseret og efterladt et bestemt Indtryk; og det er snart gjort. – Jeg kom ogsaa •36• hen i Musæet¹ som det hedder; men med Stolthed kunde jeg tænke paa den Orden og Nethed, hvormed vore Samlinger i Kjøbhvn [overstregtet: ere] optræde. Jeg saae en Suite Værelser med Malerier, og foer med sædvanlig Malergraadighed gennem et Par af dem; dog snart vendte jeg tilbage til det andet Værelse, hvor en Deel Hoveder strax havde været mig paaafaldende og senere fængslede mig saalænge jeg var der, desværre kun en Timestid; og saa til sidst foer jeg gennem de øvrige Stuer, som saa ud til at indeholde meget Middelmaadigt, om der var meget Godt ogsaa veed jeg ikke; men jeg stødte til sidst paa to nye Billeder: Kongen af Preussen til hest, heel Figur i naturlig Størrelse med Adjudanter omkring. Stykket behagede mig ikke – dersom det er af Krüger,² da gjør det mig ondt. Det andet var det vidt bekjendte: die trauerde Juden af Bendemann;³ men lad ham bruge som Skjærnbræt, at han kun var 18 Aar, da han malede det. O Gud, hvor er vi dog fattige! see nu disse overdrevne ideale Hoveder – hvor kolde, hvor hule, hvor kunstigt construerede efter alle Skjønhedsregler, hvor gennemreflekterede! Og skal al den Idealitet, der for mig er saa livløs, skal den nogensinde kun- •37• ne erstatte mig den Ærlighed, Troskyldighed i Opfatning, det Liv og den Sandhed i Fremstillingen, som udmærker de gamle Kunstnere, og som jeg her atter gjenfandt i en heel Deel Billeder, som jeg aldeles ikke er istand til at betegne nærmere. Ikke noget Navn var vedføiet, end ikke et Nummer, der kunde tyde paa et Catalog, slet Intet var der uden de blotte Billeder, overladte til dem selv og Publicums Naade; thi Ingen var her tilstæde for at have Opsyn. Jeg vil kun tilføie: at jeg gjættede, det maatte vel være Billeder af den gamle cöllnske Skole, men, med hvad Ret.

Domkirken. Hvorfor ikke nævne dette Vidunder fra Middelalderen først? for den var mig for drøi; den overvældede mig saa reent, at Taarnet, skjøndt det nok endnu ikke har naaet mere end $\frac{1}{4}$ af sin rette Høide, var i Grunden det eneste jeg kunde nyde som et samlet Hele, og som jeg fandt overordentlig deiligt. Choret kunde jeg ikke saaledes gaa ind paa strax, det forekom mig næsten altfor sammenmakket, og indvændig smagte det mig hist og her saa grumme moderne, saa det gik ligesom en Anelse igjennem mig: at Bygningen er som Ruin interessantere, end den •38• som færdig vil blive. Dog er det saa langt fra, at jeg vover at have ringeste Mening om Hr Zwirners⁴ Dygtighed, eller om dette hele colossale Foretagende, der med Glasmalerier, chatolsk Messe, Damesang, [overstregtet: og] fuld Janitscharmusk, Orgel, Processioner, Røgelse og en stor Menneskemasse gjorde et saa overvældende Indtryk, at jeg glad i

Tanken gaaer tilbage til Münster, hvor Gothik først trådte mig stærkt men dog saa venligt imøde. Det er vist et daarligt Resultat af Cölln, og jeg gruer næsten for Strassburg, om det ikke der skal gaa bedre. –

Raadhuset. Ogsaa en gothisk Bygning, som man sagde mig fra det 13 Aarhundrede, hvad jeg næppe havde troet, om jeg tør tale om Tro i slige Sager. Men den kan man dog overkomme. – Desuden saae jeg flere Kirker, blandt andet: Ursula, hvor jeg spurgte, for at faae lidt Oplysning om de Billeder, som Høyen har vist os Lithographier efter (jeg troer de var af Hemmeling) men man vidste ikke om noget saadant Skriin.⁵ – I Domkirken fik jeg ikke at see et gammelt Bild bag Alteret, som Capt Læssøe⁶ saa meget paalagde mig, men der var Ingen, som kunde lukke op, da ogsaa det benyttes til at presse Penge ud af Folks Lommer. Panorama og Diorama med Torden og Pladskregn, der tilsids[t] lød som man hældte Vand med Spande vil jeg ikke videre bryde mig om at huske, undtagen for saavidt, at Localet til det Brug var saa net indrettet og saa anstændigt. For at see disse to sidste Sager gav jeg – 10 Sgr

---

¹ Kölns bymuseum, grundlagt i 1824 og i 1861 omdøbt til Wallraf-Richartz-Museum.

² Franz Krüger (1797-1857), tysk portræt- og dyremaler, der havde udført flere rytterportrætter af kong Friedrich Wilhelm III (1770-1840) og Friedrich Wilhelm IV (1795-1861).

³ Eduard von Bendemann (1811-1889), tysk maler, hvis maleri Die trauernden Juden in Exil fra ca. 1832 tilhører Wallraf-Richartz-Museum, Köln.

⁴ Ernst Friedrich Zwirner (1802-1861), tysk arkitekt og leder af domkirkebyggeriet i Köln 1833-1861.

⁵ Lundbye tager her fejl, idet han tydeligvis tænker på Hans Memlings berømte Ursula-skrin i Skt. Johannes-hospitalet i Brügge. Han fik siden skrinet at se 28.-29. juni 1846

⁶ Kaptajn Werner Hans Frederik Abrahamson Læssøe (1811-1850), bror til Lundbyes malerkammerat Thorald Læssøe. Det omtalte maleri må antages at være Stephan Lochners altertavle, der endnu findes i domkirken, og som Lundbye fik at se på hjemrejsen (se dagbogen 19. juni 1846).

Coeln 14 Junij 75. Løvedag.

från holländischen Klaf. Kl 12¹/₂.

Jeg reiste med Dampskibet Kl. 4 fra Düsseldorf
og kom først her omto Kl 12 om Aftenen. Veien
hævede intet Interessant mens det var Dag, saa
Naturnen led mig tiem en deilig Salmedgang
og senere et smukt Maaneskin. Engang saae
jeg Maanen i sine tykke, sorte Skyer, det saae
gudt ud. Men en Overasketle havde jeg dog
som jeg si: Der paa Dødhed, om ijen de paa min
Pibe, herer jeg ved Liden af mig En sijs: det
haerd jeg aldrig troet, at Nav havde saemig
Verdi: — paa dansk! det var de første danske
Ord jeg høerte, siden jeg forled Fremids i Altona.
Og da jeg skulde see til, da var det Kammerherren
Lind og hans Siger sin: Philipp von Steiner Lohes
sted, som reiste sammene til Ems. My have
i to Dage seet: Selskab med en Gods eren
Faderst og hans kone, vakke Folk, som jeg
gjernig følger med; men min kan det ed ikke
vare sigderligt længe. — My gæf for Tøist —

4 P. 1. bgs.

Søndag 15 Junij Coeln

O! jeg havde forstingt mig paa Coeln i dag;
hvad skal jeg dog finde Gode i Alt det, jeg har
seet. Ja, du det er nødvendigt at holde sig til
Noget, da man ikke kan have Alt, saa vil
jeg her ogsaa kin notere, hvad der især har
interessert og efterladt et bestemt Indtryk;
og det er snart gjort. — My kom ogsaa

ken: Misæet som det hedder; men
 med Stakthed kunde jeg tænke paa den Or-
 den og Netted, hvor med hore Samlingen
 i Nybyen var aftrædet. Jeg saa en lunde
Verelse med Malerier, og faa med saa
 vanlig Malergraaighed gennem et Par
 af dem; dog snart vendte jeg tilbage til
 det andet Verelse, hvor en deel flaender
 strax havde vendt mig paa faldende og
 senere fængslede mig saalænge jeg var
 der, desuovet kim en Time tid; og
 saa til sidst foretog jeg gennem de orange
Stuer, som saa ind til at indeholde meget
Middelmæssigt, om der var meget gode
 ogsaa ved jeg ikke; men jeg stode til sidst
 paa to nye Billeder: Mongen af Prin-
sen til hest, heel Figur i naturlig Sti-
reke med Adgærd om kring. Stykket
 behagede mig ikke — dersom det var af
Krøgers, da gjør det mig ondt. Det andet
 var det litt. bekjendte: den trænede Jude
 af Bendemann; men lad ham bringe
 som Skjerm briet, at man kim var
 18 Aar, da man maalede det. Og gud, hvor er
 i den fatige! see saa dine overdrevene,
ideale flaender — hvor kald, hvor trule,
 hvor konstigt construerede efter alle Skøn-
heds regler, hvor gjennem reflekterede!
 Og skal al den Idéalitet, der for mig
 er saa lidelis, skal den mogensimede Kim

ne erotette mig den Oplighed, Trostkyldig-
hed i Opfatning, det Liv og den Sandhed i
Fremstillingen, som indmærker de gamle
Kunstnere, og som jeg hæv atter gjenfandt
i en heel Deel Billeder, som jeg aldeles ikke
er istand til at betegne mere. Ikke
noget Navn var vedføjet, end ikke et Min-
nen, der kunde tyde paa et Catalog, slet
intet var der inden de blotte Billeder,
overladte til dem selv og Publikum
Naade; thi Vingen var hæv tilstede for
at have Opsyn. Og vil keen tilføje: at
jeg gjettede, det maatte vel være Billeder
af den gamle cöllnske Skole, men, med
huud Tot.

Dom kirken. Hvorfor ikke nævne dette
Vidunder fra Midaldren først? for
den var mig for døv; den overvældede
mig saa meget, at Taarnet, skjøndt det nok
endnu ikke har maalt mere end $\frac{1}{4}$ af
sin rette Høide, var i Grunden det eneste
jeg kunde se som et samlet Hele,
og som jeg fandt over endent lig deilig.
Skjøndt kunde jeg ikke saaledes gaa ind
paa strøg, det forekom mig næsten
altfor sammen smukt, og indendelig
smagte det mig lidt og hæv saa gryn-
ne maderne, saa det gik lige som en
Arabe igennem mig: at Bygningen
er som Givins interessanter, end den

som frendig vil bliue. Dog er det saa
laamt for, at jz souer at have ringeste
Mening om Mr Guirners Dygtighed, eller
om dette hele calasale Foretagende, der
med Glas maleriet, chatalisk Messe,
Damesang, z fuld fanit, charmin sike,
Orgel, Processioner, Nijelae og en
stor Menneskemasse gjorde et saa over
vældende Indtryk, at jz glad i Tanken
gaaer tilbage til Westminster, hvor Gøttike
først traadte mig stærkt men dog saa
venligt i ansigt. Det er vist et deentligt
Resultat af Gøllen, og jz græner mesten
for Straßburg, end det ikke der skal gaa
bedre. —

Paadøriset. Ogsaa en gøttisk Bygning,
som man sagde mig for det 13 Aarhund
sinde, hvad jz neppe havde troet, om jz
tale om Tro i slyg Tager. Men der kan
man dog overkomme. — Desuden saa
jz flere Kirker, blandt andet: Ursula,
hvor jz spurgte, for at faae lidt Oplysning
om de Billeder, som Kløjnen har vist os
Lithographier efter (jz troer de var af Høne
melting) men man vidste ikke om noget
saa godt Skisur. — I Domkirken fik
jz ikke at see et gammelt Bild hug af
teret, som Capt Lessac saa meget for
lagde mig, men der var Ingen, som

kunde lække op, da ogsaa det benytttes til
 at presse Penge ind af Folke Lomme.
 Panorama og Diorama med Fordere
 og Pladskaare, des tilhids led som man
 holdt Vand med Spande vil jeg ikke vid-
 ne bryde mig om at tænke, indtagen
 for saavidt, at Laalet til det Børn man
 saa net indrettet og saa autentiskt.
 For at see disse to sidste Lager gav jeg -

Mandag 16 Junij 1841

Med dampvejen kl. 6 imorges til Aarhuus -
 Droske til Bane gaarden -

Ledt Damkirken: Aarhuus, Magdalene Kirken,
 N. calais Kirken, Raadhuset, Lohsborg med en
 smule Md.igt og en Mind. stette om Napoleons
 Nærværelse. Fra Raadhuset: Kaiseraleen var
 Napoleons Portrait, Copi af Borchet og Josephine
 Original Dabert la fevre. Stort Maleri af
 Borchst. Dem kirken er forklædet af Paris
 stilsens Tilsetninger. Omiser, Drithpenge, Hef-
 fe og Middeysmaad, samt et Billedt af Kirken

helad sig til - - -
 hjem turen paa Jernbanen og Droske/sammen
 mid Redets)

Passet isæret til Gallenig og Frithpenge Løse
 min Kluffert laa. repareret - - -
 et Par Støveler ligelodes - - -
 for Vadok - - -

et Brev til Danmarks (Moder og Færre blig)

Regning: Værtshuset. gym Hollandske Hef.

Gallen blev mig et dyrt Sted.

29
 3
 68
 38

10/9

1 Th. 17/9

1 Th 18/9

1 - 5 -

10 -

6 -

2 -

8

12 -

3 - 10 -

Sum 9 - 8 -